

Uudenmaan ELY-keskus
kirjaamo.uusimaa@ely-keskus.fi

Viite: Lausuntopyyntö 22.12.2021 (asianro UUELY/5170/2021)

Asia: Valtatie 4 liittymäjärjestelyt välillä Vuorenkyläntie (mt 6134) - Oravakivensalmi, Hartola, tiesuunnitelma

Uudenmaan elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) on laatinut liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) mukaisen tiesuunnitelman "Valtatien 4 liittymäjärjestelyt välillä Vuorenkyläntie (mt 6134) - Oravakivensalmi, Hartola". Suunnitelmalla muutetaan tiesuunnitelmassa "Vt 4 Hartola-Oravakivensalmi" esitettyjä liittymä- ja rinnakkaistiejärjestelyjä Vuorenkyläntien ja Oravakivensalmen välillä. Suunnitelman tavoitteena on tieosuuden yksityisteiden liittymien turvallisuuden parantaminen.

Pyydettyinä lausuntonaan Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo esittää asiakohdan hankkeesta seuraavaa.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Asiakohdan liittymäjärjestelyjen alueella sijaitsee seitsemän muinaismuistolain (295/1963) suojaamaa muinaisjäännekohtetta (3 - 9) ja kaksi muu kulttuuriperintökohtetta (1 - 2):

- 1) **Hiitlammensuo** (historiallisen ajan tienpohja, mj.rek 1000039502)
- 2) **Hiitlammensuo 2** (viljely/raivausröykkiö, mj.rek 1000039503)
- 3) **Kirkkola 2** (multi-periodinen asuinpaikka ja kuppikivi, mj.rek. 1000001435)
- 4) **Muikunlahti** (multi-periodinen asuinpaikka, työ- ja valmistuspaikka, mj.rek. 81010020)
- 5) **Hannula** (historiallisen ajan työ- ja valmistuspaikka, mj.rek. 1000012280)
- 6) **Käpylä** (historiallisen ajan työ- ja valmistuspaikka, mj.rek. 1000039496)
- 7) **Lisä-Toivola** (historiallisen ajan työ- ja valmistuspaikka, mj.rek. 1000007123)
- 8) **Pellonpää** (historiallisen ajan työ- ja valmistuspaikka, mj.rek. 1000039499)
- 9) **Kotikangas** (historiallisen ajan työ- ja valmistuspaikka, mj.rek. 1000007124)

Edellä esitetyt muinaisjäännekohteet on arkeologisesti tutkittu VT4:n tienparannusalueen osalta vuonna 2021 (Maanala oy) ja vapautettu näiltä osin rakentamiselle (Museon lausunnot 23.6.2020 (D1323/12.03.02.03.2020), 4.6.2021, 21.7.2021, 30.8.2021, 16.9.2021 ja 23.9.2021 (D/1820/12.03.02.03/2021)). VT4:n tienparannusalueen osalta kohteet tullaan poistamaan muinaisjäännekohteista tutkimusraporttien valmistuttua vuoden 2022 aikana. Osa asiakohdan suunnitelman liittymistä ja rinnakkaisteista sijaitsee kuitenkin VT4:n tiealueen ulkopuolella, muinaisjäännealueella tai sen välittömässä läheisyydessä. Museo edellyttää näiden kohteiden osalta seuraavaa:

- 1) **Kirkkola 2** (mj.rek. 1000001435). Niiltä osin kuin suunniteltu rinnakkaistien tiealue sijaitsee muinaisjäännealueella jo tutkitun VT4:n tienparannusalueen ulkopuolella, on suoritettava

arkeologiset kaivaustutkimukset. Lisäksi Kirkkola 2:n muinaisjäännösrajaus on tarkistettava (prospektointi/tarkkuusinventointi) Kirkkolantien eteläpuolella, suunnitellun rinnakkaistien tiealueen osalta ja tarvittaessa tutkittava kaivauksin.

- 2) **Hannula** (mj.rek. 1000012280). Tutkitun osan ulkopuolella sijaitsevat kuopparakenteet 5 ja 6. Ko. rakenteet sijaitsevat suunnitellun tienparannuksen alueen välittömässä läheisyydessä. Jos tietä/tiealuetta levennetään/rakenteiden alueelle kohdennetaan maankäyttöä, on kyseiset rakenteet huomioitava ja tutkittava arkeologisin kaivauksin.
- 3) **Hiitlammensuo ja Hiitlammensuo 2** (mj.rek 1000039502 ja 1000039503, status: *muu kulttuuriperintökohde*). Kohteet (tienpohja ja raivausröykkiö) on dokumentoitu riittävän kattavasti vuonna 2020 suoritetussa inventoinnissa (*J. Tiilikkala & V. Laakso 2020: Hartola. Valtatie 4:n parannusalueen arkeologinen inventointi*). Tarkemmalle jatkotutkimukselle ei ole tarvetta.

Arkeologiset tutkimukset voi tilata haluamaltaan arkeologian toimijalta. Lista arkeologian alan konsulteista löytyy Museoviraston internetsivuilta (kohdasta *Arkeologisten kenttätöiden tilaaminen*). Valitun toimijan on haettava ennen tutkimuksia Museovirastolta 10§ mukainen tutkimuslupa: tutkimuksen on täytettävä Museoviraston määrittämät laatuvaatimukset niin tutkimuksen, dokumentoinnin kuin raportoinninkin osalta. Museovirasto/alueellinen vastuumuseo valvoo suoritettavia tutkimuksia ja niiden riittävyttä. Tutkimusten jälkeen Museovirasto antaa erillisen lausunnon, jonka myötä rakentamiselle ei ole muinaismuistolain mukaista estettä.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Suunnittelualueen eteläosaan sijoittuu valtakunnallisesti arvokas Ruskealan ja Kirkkolan kylien kulttuurimaisema (Museovirasto RKY 2009, Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014). 1700-luvulta periytyvä laaja viljelymaisema avautuu valtatie 4:n molemmin puolin. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti suunnittelun ja rakentamisen tulee tällä alueella tapahtua kulttuuriympäristön ominaisuuksia vaalien. Alueella on Vuorenkyläntien ja Lohiniementien väliselle osuudelle suunniteltu uusi rinnakkaistie. Uusi tieliittymä rinnakkaistielle toteutuisi Vuorenkyläntieltä. Eteläosastaan uusi tie seuraisi entistä vanhaa tielinjausta ja pohjoisempana valtatie vierustaa. Kirkkolan kartanon tieyhteys toteutuisi uutta rinnakkaistietä pitkin ja valtatielle aiemmin johtanut kartanon koivukuja katkeaisi jatkossa siihen. Koivukuja on maisemallisesti merkittävä avoimessa viljelymaisemassa.

Uuden rinnakkaistien maisemalliset vaikutukset on suunnitelmassa arvioitu vähäisiksi. Havainnemateriaalia ei kuitenkaan ole laadittu, mitä alueellinen vastuumuseo pitäisi tarpeellisenä arvioinnin tueksi. Haitallisten maisemavaikutusten minimointi RKY-alueella on otettu huomioon sulauttamalla tie maisemaan mm.

sorapintaisena ja matalana. Lisäksi koivukujan puustoa säilytetään mahdollisimman paljon. Mikäli tienrakennus vaurioittaa lähimmäs jääviä puita, tulee ne korvata uusilla kookkailla taimilla.

Suunnittelualan pohjoisosassa valtatie itäpuolelle jää laaja maakunnallisesti arvokas Kissanmäki-Huiskanharjun maisema-alue, joka on viljelyseutua edustava maisematyyppi ja maisemallisesti merkittävä harjumuodostuma (Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014). Tämän alueen melusuojauksen maisemallisten vaikutusten arviointi on syytä täydentää selostukseen.

Suunnitelmassa esitetään purettavaksi yhteensä viisi rakennusta, jotka yhtä lukuun ottamatta ovat kevytrakenteisia pieniä talusrakennuksia. Yksi purettaviksi esitetyistä rakennuksista on hirsirunkoinen, pitkään tyhjillään ollut entinen asuinrakennus noin 1900-luvun alusta. Alueellisen vastuumuseon korjausrakentamisen asiantuntija on käynyt katselmuksella kohteessa 1.2.2022, raportti katselmuksesta on lausunnon liitteenä. Rakennuksen hyväkuntoisen hirsikehikon ja ikkunoiden kierrättäminen uudiskäyttöön tulee selvittää ennen purkamista.

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö Hannu Takala

tutkija, arkeologi Esko Tikkala

tutkija Reetta Nousiainen

tutkija, korjausrakentamisen asiantuntija Anssi Malinen

Tiedoksi: Museovirasto, Hartolan kunta, Hämeen Ely-keskus